Eğitim Yönetimi ve Çağdaş Okul Liderliği

Editör
Doç. Dr. Mehmet Akif ERDENER

Vizetek
Yayıncılık

Eğitim Yönetimi ve Çağdaş Okul Liderliği

Editörler
Doç. Dr. Mehmet Akif ERDENER

Yazarlar
Dilay ARSLAN - Erhan TUNÇ - İsmail ÇETİN - Kenan ÇİFTÇİ
Kenan ÖZCAN - Mehmet Akif ERDENER - Şenol SEZER

E-ISBN: 978-625-382-460-0
DOI: 10.54637/vizetek.9786253824600

Copyright © Vizetek
Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.
Bu kitap, elektronik (e-kitap) formatlarında yayımlanmaktadır.
Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Büşra ÇOLAKOĞLU
Kapak Tasarımı: Ahmet TUNÇDEMİR
Dizgi-Mizanpaj: Samet TORUN
Yayım: Ankara | Ekim, 2026

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)
Elektronik Yayın Formatı: PDF Elektronik
Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Vizetek
Yayıncılık

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA
Tel.: (0312) 482 00 11
Web: www.vizetek.com.tr
E-mail: vizetekyayincilik@gmail.com
Yayıncı Sertifika No: 41575

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

Okul Liderliği ve Yapay Zekâ Destekli Rehberlik Hizmetleri:
Fırsatlar, Riskler ve Etik Yönetişim..... 3
Erhan Tunç

2. BÖLÜM

Ekolojik Sistemler Kuramı Ölçeğinin Geçerlilik Güvenirlik Çalışması..... 25
Dilay ARSLAN
Kenan ÖZCAN

3. BÖLÜM

Yapay Zekâ Destekli Çok Modlu Öğrenme:
Metin Tabanlı Etkileşimden Bütüncül Öğrenme Analitiğine..... 61
İsmail ÇETİN

4. BÖLÜM

Okul Etkililiğinin Yapısal Zemini..... 92
Kenan ÇİFTÇİ

5. BÖLÜM

Değişim Sürecini Yönetmek:
Stratejiler, Yöntemler, İlkeler Ve Yaklaşımlar 113
Mehmet Akif ERDENER

6. BÖLÜM

Okullarda Kriz, Çatışma ve Değişim Yönetimi 135
Şenol SEZER

ÖN SÖZ

Eğitim, toplumsal gelişimin ve bireysel ilerlemenin temel dinamiklerinden biridir. Bu sürecin etkili, verimli ve sürdürülebilir bir biçimde yürütülmesi ise büyük ölçüde eğitim kurumlarının nasıl yönetildiği ve okul liderliğinin nasıl yapılandırıldığıyla ilişkilidir. Toplumsal beklentilerin değişmesi, teknolojik gelişmeler, yeni eğitim anlayışları ve okulların giderek karmaşıklaşan yapısı, okul yönetimini yalnızca mevcut işleyişi sürdürmeye yönelik bir faaliyet olmaktan çıkarmış; liderlik, değişim, insan ilişkileri, örgütsel gelişim ve stratejik karar alma süreçlerini kapsayan çok boyutlu bir alan hâline getirmiştir. Bu bağlamda okul yöneticilerinin yalnızca yönetsel görevlerini yerine getiren kişiler değil, aynı zamanda öğrenmeyi destekleyen, kurumsal gelişimi yönlendiren ve ortak amaçlar etrafında paydaşları bir araya getiren liderler olmaları beklenmektedir.

Okul Yönetimi ve Çağdaş Okul Liderliği adlı bu kitap, okul yönetimi ve liderlik alanındaki temel kavramları, yaklaşımları ve güncel tartışmaları bir araya getirerek eğitim kurumlarının yönetimine ilişkin kuramsal bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Kitapta okul yönetiminin farklı boyutlarının ele alınmasıyla okul yöneticilerinin karşılaştıkları sorunları anlamalarına, yönetim süreçlerini değerlendirmelerine ve değişen eğitim koşullarına uygun yaklaşımlar geliştirmelerine katkı sağlanması hedeflenmektedir. Bu yönüyle eser, okul yönetimini yalnızca idari görevler ve günlük uygulamalar üzerinden değil, insanı, örgütü ve eğitimsel amaçları birlikte ele alan bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmektedir.

Çağdaş okul liderliği, eğitim kurumlarının amaçlarına ulaşmasında insan kaynağını etkili biçimde harekete geçirmeyi, iş birliğini geliştirmeyi, değişimi yönetmeyi ve sürekli öğrenmeyi destekleyen bir örgüt kültürü oluşturmayı gerektirir. Okul yöneticilerinin bu sorumlulukları yerine getirebilmeleri, yönetim ve liderlik kuramlarını tanımalarının yanı sıra bu kuramları okulun koşulları, paydaşların ihtiyaçları ve eğitimsel öncelikler doğrultusunda değerlendirebilmelerine de bağlıdır. Bu nedenle kitapta ele alınan konuların, kuramsal bilginin uygulamayla ilişkilendirilmesine ve okul yönetimine yönelik eleştirel bir bakış açısının geliştirilmesine katkı sunması beklenmektedir.

Eserin; eğitim yönetimi alanında öğrenim gören lisansüstü öğrenciler, akademisyenler, okul yöneticileri, öğretmenler ve eğitim kurumlarının

işleyişine ilgi duyan araştırmacılar için yararlı bir başvuru kaynağı olması amaçlanmaktadır. Kitabın, okul yönetimi ve liderlik alanındaki bilgi birikimine katkıda bulunmasının yanı sıra eğitim kurumlarının gelişimine yönelik düşünme, tartışma ve yeni araştırmalar yürütme süreçlerine de destek sağlaması temenni edilmektedir.

Bu eserin hazırlanmasına katkı sunan tüm bölüm yazarlarına, akademik birikimlerini ve değerlendirmelerini okuyucularla paylaştıkları için teşekkür ederim. Kitabın eğitim yönetimi alanında çalışan akademisyenlere, geleceğin okul liderlerine ve uygulayıcılara katkı sağlamasını diliyorum.

Doç. Dr. Mehmet Akif ERDENER

Editör

1. BÖLÜM

OKUL LİDERLİĞİ VE YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ REHBERLİK HİZMETLERİ: FIRSATLAR, RİSKLER VE ETİK YÖNETİŞİM

Erhan Tunç[1]

1. Giriş

Üretken yapay zekâ araçlarının yaygınlaşması, öğretmenlerin, öğrencilerin ve yöneticilerin bu araçlarla gündelik olarak karşılaşmasına yol açmıştır. UNESCO rehberi, teknolojik gelişmelerin düzenleyici çerçevelerin uyum hızını aşabildiğine dikkat çekerek insan merkezli bir yaklaşım önermektedir (Miao ve Holmes, 2023). Türkiye'de MEB'in Eğitimde Yapay Zekâ Politika Belgesi ve Eylem Planı (2025-2029), eğitimde yapay zekânın kullanımı için dört hedef, 15 politika ve 40 eylem adımı belirlemiştir (MEB, 2025a). Bakanlığın daha sonra yayımladığı etik yönerge ve kılavuz da bu genel çerçeveyi uygulama ilkeleriyle tamamlamaktadır (MEB, 2025c, 2026).

Eğitimde yapay zekâ tartışmaları çoğunlukla öğretim, ölçme ve değerlendirmeye odaklansa da rehberlik ve psikolojik danışma servisi öğrencilerin duygusal, sosyal, akademik ve kariyer gelişimine ilişkin hassas bilgilerle çalışır. Aile sorunları, kaygı, risk durumları veya ihmal ve istismar şüphesi gibi bilgiler bu kapsamda yer alabilir. Bu nedenle yapay zekânın rehberlik hizmetlerinde kullanılması, yalnızca verimlilik açısından değil, veri güvenliği ve mesleki etik bakımından da değerlendirilmelidir.

Okul liderliği araştırmaları, liderliğin öğrenci öğrenmesini çoğunlukla okulun örgütsel koşullarını biçimlendirerek dolaylı biçimde etkilediğini göstermektedir. Leithwood, Harris ve Hopkins (2020), liderliğin öğretimin niteliğini destekleyen örgütsel özellikler üzerindeki etkisini ve paylaşılan liderliğin önemini vurgulamaktadır. Rehberlik hizmetleri açısından bu bulgu, okul yöneticisinin tutumunun, kaynak tahsisinin ve iş birliği koşullarının hizmet niteliğini etkileyebileceğine işaret eder.

[1] Doç.Dr, Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi/Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-6328-8545.